

वक्ष्यते । “अतोऽन्यतमं सोमसुपयुजः सर्वप्रकारपरि-
चारकोपेतः प्रशस्तदेशे त्रिद्वतमगारं कारयित्वा कृतदोषः
प्रतिशंस्यतः प्रशस्तेषु तिथिकरणसङ्गतेनक्षत्रेषु शुभ-
मन्त्रमादायाध्वरकल्पेनाकृतमभिषुतमभिषुतं चानुरान्तरा-
कृतमङ्गनः सोमकन्दं सुवर्णसूत्रा विदार्य पयोऽन्तर्होया-
न्तर्होये पात्रेऽङ्गलिमात्रं, ततः सङ्गदेवोपयुज्यते नास्त्रा-
दयस्तत उपसृष्ट्य शेषमपस्त्रवसाद्य यमनियमाभ्यामात्मानं
संयोज्य वाग्यतोऽन्यन्तरतः सङ्गद्विपासमानो विहरेत् ।
दूर्वष्टका स्त्री यज्ञाङ्गे चित्कृपेष्टकाभेदे “तमग्निरज्रवो ।
उपाङ्गमायानीति केनेति पशुभिरिति तथेति पश्विष्ट
कयाह तदुवाचैषा वाव पश्विष्टका यदूर्वष्टका तस्मात्
प्रथमायै स्वयमाहस्त्राया अनन्तर्हिता दूर्वष्टकोपधीयते
तस्मादस्या अनन्तर्हिता श्लोषधयोऽनन्तर्हिताः पशवो
ऽनन्तर्हितोऽग्निरनन्तर्हितो ह्येष एतयोपैव” शत-
ब्रा० ६।२।१।२ ।

दूलाश त्रि० दूलाश+इत्य वा लः । दुःखेन हिंसे ।
दूली स्त्री दूरं दूरताऽइत्यस्याः अच्, दू-खेदे सम्प्रभावे क्तिप्
तां राति ददाति वा रा-क रस्य लः दूरे खेदाय-
हायते गृह्यते ला-क सज्जये क वा गौरा० ङीप् ।
नीत्यां शब्दः । “शृणुष्वेह महाबाहो नीचीरक्तस्य
धारणात् । वाससोगणशार्दूल ! गदतो मम हृत्पक्षयः ।
पावनादिक्रयाच्चैव तद्भृत्तेरुपजीवनात् । पतितस्तु
भवेद्विप्रस्त्रिभिः कृष्णैर्विशुध्यति” भविष्यपुरा० तस्यावपन-
क्रयादेर्निषेधेन दूरीकार्यत्वात् तथात्वम् तदुपजीवने च
पापेत्यादनेन तस्याः दुःखहेतुत्वात् वा तथात्वम् ।
स्वार्थे क । दूषिका तत्त्वार्थे
दृश्य न० दू-खेदे सम्प्रभावे क्तिप् तां श्यायते गमयति
अनर्भूतपथे श्यै-गतौ क । वक्ष्यनिमित्ते ऋद्धे (तावु)
सारसन्दरी ।

दूषक त्रि० दुष-णिच्-णुल् । शोषजनके “दूषकतावी-
जानिरुक्तेः” सर्वदर्शसंग्रहः “वेदविक्रयिणश्चैव वेदानां
चैव दूषकाः । वेदानां निन्दकाश्चैव ते वै निरयगामिनः”
भा० अतु० १६४४ श्लो० । “पाषण्डाऽदूषकाश्चैव समजा-
नाञ्च दूषकाः । ये प्रत्यवसिताश्चैव ते वै निरयगामिनः”
भा० अतु० १६४६ श्लो० । “कूटयासनकर्तृषु प्रकृती-
नाञ्च दूषकान्” (हत्यात्) मतुः । २४वे च त्रिका०

दूषण न० दूषि-भावे ल्युट् । सदोपतासम्पादने “दूषणा-
दूषणार्थं च परिष्ठागो मङ्गीयसः । अर्थस्य नोति-

तत्त्वज्ञैरर्थदूषणमुच्यते” काम० नी० दूषि-कर्तरि ल्युट् ।
शोषजनके त्रि० “पानं दुर्जनसंसर्गः पत्न्या च विरहो-
ऽनसु । स्वप्रधान्यगृहे वासो नारीणां दूषणानि च”
मतुः । श्रावणभेदे पु० खरगच्छे २४६६ पु० उदा०

दूषणारि पु० इत० । श्रीरामे शब्दरत्ना० तस्य रामेण
वचकथा खरगच्छे २४६६ पु० दृश्य ।

दूषयितुं त्रि० दूषि-शीलार्थे इतुच् । दूषणशीले [ङीप् ।
दूषि(षी) स्त्री दूषि-इत् । नेतमणे (पंचुटि) शब्दमा० वा
दूषिका स्त्री दूषि+स्वार्थे क णुल् वा । नेतमणे (पंचुटि)
शब्दविकायां भेदि० । शूद्रपक्षकक्ष्यां स्त्रियाञ्च । दूषि+
स्वार्थे क वा न चुलः । तत्त्वार्थे “वयसा पुत्रा अशु-
भिर्भूतिर्दीर्घावीकाभिः” । यजु० २५।६ “शाल्मली
कण्टकप्रख्याः कफमारुतशोणितैः । जायन्ते पिङ्गका
यूनां वक्त्रे या सखदूषिका” सुश्रुतः “स्त्रियास्तथाऽपचा-
रिण्या निष्कृतिः स्याददूषिका” भा० शा० २४७० पुंश्चि
त णुलि दूषक इत्येव । “नद्याहं प्रकृतिहारी नाहं
प्रकृतिदूषकः” हरिवं० १८-६७० ।

दूषित त्रि० दूषि-क्त । शूद्रदूषणे श्रावणदूषणे शस्त्रमिश्रणे
मेघनापवादयुक्ते ४७८कन्याभावायां स्त्रियां स्त्री
शब्दरत्ना० ।

दूषीविष न० दूषयति दूषि-वा० ई० कर्म० । सुश्रुतोक्ते धातु
दूषके विषभेदे यथा “यत् स्थावरं जङ्गममज्जिम् वा देहा
दशेषं यदनिर्गतं तत् । जीर्णं विषमौषधिभिर्हितं वा
दावाग्निघातातपशोषितं वा । स्वभावतो वा गुणविप्र-
हीनं विषं हि दूषीविषतामुपैति । वीर्यात्यभावाच्च
निपातयेत्तत् कफाहतं वर्णगुणानुबन्धि । तेनार्हितो
भिक्षुपुरीषवर्णौ विगन्धवैरससुखः पिपासी । मूर्च्छन्
यमन् गद्गदवाग्विषयो भवेच्च दूष्योदरलिङ्गजुष्टः । आ-
माशयस्य कफवातारोगी पक्वाशयस्येऽग्निलपितरोगी ।
भवेच्चरो ध्वस्तशिरोरुहाङ्गो विलूनपक्षस्तु यथा विहङ्गः ।
स्थितं रसादिष्वथ वा यथोक्तान् करोति धातुप्रभवान्
विकारान् । कोपञ्च शीतानिबुद्धिनेषु यात्याशु पूर्व
शृणु तत्र रूपम् । निद्राशुक्लञ्च विजृम्भणञ्च विज्ञेय-
हृषीवयवाङ्गमर्हः । ततः करोत्यन्नमदाविषाकावरो-
चकं मण्डलकोठमेहान् । धातुचयं पादकराशुशोफं
दूषोदरं छर्दिमथातिसारम् । वैषण्यं मूर्च्छां विषमज्वरा-
न्ना ज्वरात् प्रशङ्गां प्रवणां तृषां वा । उन्मादमन्यज्ज-
ननेतयान्मदानाहमन्यत् क्षपयेच्च शुक्रम् । प्रगाढमन्य-